

Хацер Г. О.

Запорізький національний університет

Жаворонкова В. В.

Запорізький державний медичний університет

ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Актуальність дослідження англомовних політичних промов, їх відмінних рис та особливостей передачі українською мовою пояснюється значним впливом та багатовіковою історією культури американського політичного дискурсу, який значно впливає на розвиток інших світових галузей, а політичні промови є його невід'ємною складовою. Також, на доцільність проведення аналізу вказує факт того, що лінгвісти ще не змогли прийти до прийняття загально-визнаного визначення поняття «політична промова», а значить й до уніфікації її характерних рис. Метою статті є виявити особливості англомовних політичних промов та характерні риси їх передачі українською мовою.

*У ході аналізу було надане власне визначення поняття «політична промова», враховуючи її різноманітні категорії та розподіл відповідно до адресатів, способу реалізації та типу заходу, на якому вона відбувається. До головних рис бідь-якої політичної промови відносимо: використання «простої» мови, лексики з позитивною конотацією, превалювання простих повних речень, широка імплементація стилістичних прийомів у текст промови, надання переваги атрибутивним словосполученням, займеннику *we* та *our*, підтвердження своїх слів за допомогою статистичних даних, використання спонукальних та паралельних конструцій.*

Передача змістовного навантаження текстів політичних промов з мови оригіналу на мову перекладу потребує особливої уваги. Фахівець з перекладу повинен добре знати не тільки свою професійну галузь, але також орієнтуватися як у політичній ситуації у світі взагалі, так й в окремих країнах. При перекладі лексичного матеріалу англомовних політичних промов домінують калькування, транслітерація/транскрибування та конкретизація. Нечисельні випадки використання антонімічного перекладу, генералізації та експлікації пояснюється побудовою англомовних промов, їх комунікативним навантаженням та орієнтиром на широкій загал.

Ключові слова: політична промова, калькування, конкретизація, транслітерація, транскрибування.

Постановка проблеми. Політика завжди була невід'ємною частиною людського суспільства. Вона є рушійною силою кардинальних змін, як позитивних, так і негативних. Поширення Інтернет-комунікації, онлайн-технологій для обміну інформацією, інтеграція в глобальну економіку, а також зростаючий вплив американських політиків призвели до посилення наукового інтересу до сфери політичного дискурсу, його функціональних та мовних особливостей, специфіки організації та донесення до широкого загалу політичних виступів. Політичні виступи та ораторська грамотність видатних політичних лідерів сприяють їхньому впливу та авторитету у світі. Вони також є інструментами для досягнення політичних комунікативних цілей. Таким чином, дослідження політичних виступів, їх особливостей та специ-

фіки перекладу українською мовою є актуальним при викладанні англійської мови як іноземної не тільки для студентів-перекладачів, але й для студентів інших спеціальностей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Політичний дискурс є основним напрямом дослідження багатьох зарубіжних та українських вчених, таких як: П. Булл, Д. Грабер, В. З. Дем'янков, С. Ф. Іванова, Ч. Кармайкл, А. Ю. Мазаєв, П. Чілтон та інші. Їх головні сфери інтересу включають семіотику політичного дискурсу, особливості політичних промов, інструменти, що необхідні для інтерпретації сучасного політичного дискурсу, його компоненти, лексичні одиниці, стилістичні та граматичні структури. Крім того, окремим напрямком є вивчення політичних та передвиборчих виступів. Ним займаються В. М. Амірова,

А. Берд, О. В. Гайкова, Г. Л. Грайс, Дж. Ф. Скіннер, А. П. Чудинова, Я. С. Яскевич.

Постановка завдання. Мета статті – дослідити лінгвістичні й стилістичні риси англословних політичних промов та особливості їх перекладу.

Виклад основного матеріалу. Політичні промови є складовою частиною політичного дискурсу, без якої його функціонування не буде повним.

Згідно до Е. А. Latif [7], для вивчення політичних промов не достатньо використовувати виключно лінгвістичні методи. Для кращого результату є необхідним імплементувати елементи психологічних, семіотичних й риторичних методологій.

Крім того, багато вчених вивчають поняття «само-представництво» як невід’ємну частину будь-яких політичних промов та образів. Наприклад Г. Є. Жичкина вважає, що люди можуть або контролювати свою поведінку, щоб задовольнити запити суспільства, або реагувати на свої емоції та бажання, не звертаючи уваги на очікування суспільства [1]. З точки зору політики, само-представництво є ключовим поняттям, яке допомагає політику завоювати довіру електорату. Таким чином, дослідження політичного дискурсу, зокрема виступів різних політичних діячів, ведеться як у лінгвістичному, так і в позамовному аспектах.

Це пояснює широкий спектр значень цього поняття, що представлено у наукових працях багатьох науковців (рис. 1).

У статті під політичною промовою розуміється особливий вид публічної промови, що має багатовікову історію, та головна мета якої досягнення

політичних цілей через спонукання адресатів до виконання/байкотування певних дій.

Вчені виокремлюють дві головні форми бідь-яких промов: усну та письмову. Перша форма відрізняється встановленням швидкого контакту між учасниками комунікаційного процесу, а друга – рівнем своєї продуктивності через продуману організацію повідомлення. До усних форм політичних промов ми відносимо агітаційні передвиборні промови, підзвітні виступу політичних діячів, щорічні звернення президентів тощо. До письмових форм належать політичні ноти, письмові звернення до окремих контрагентів, політичні звіти тощо.

Політична промова має достатню кількість жанрів, кожен з яких повинен базуватися на раціональному підході з урахуванням відповідних рис публіки [6]. Головним завданням адресанта є навчитися приводити аргументи, що підтверджують та підтримують його позицію у адресатів, для чого потрібно враховувати побажання та принципи соціальних груп, до яких він звертається. Тому, головною метою політичної промови є вплив на слухача/адресата у процесі комунікації. Саме досягнення цієї мети пояснює низку особливостей політичних промов, що представлені на рис. 2.

Так, відсутність складних конструкцій пояснюється бажанням бути більш зрозумілим для значної аудиторії, не ускладнювати своє повідомлення:

It does not mean that the threat to Kyiv is over (John Kirby, 2022).

With that perspective, I carefully studied the record of candidates (Joe Biden, 2022).

Рис. 1. Визначення «політичної промови» різними вченими

Рис. 2. Характерні риси англомовних політичних промов

Емоційно-забарвлена лексика надає промові більшого драматизму, примушує реципієнтів звернути увагу на певні моменти та дані:

They pleaded with me to let China continue stealing our jobs, ripping us off, and robbing our country blind... (Donald Trump, 2008).

Статистичні дані потрібні для підтвердження слів та інформації, яку надає політик під час свого виступу:

We'll have over \$50 billion committed to manufacturing chips. Thousand chips in a car, 2000 chips in an electric car. Another over 40 billion dollars to address the supply chain challenges that we have... (Nancy Pelosi, 2022).

Паралельні конструкції використовуються для підкреслення певних елементів у виступі. Це може бути певна подія, час, людина тощо. Вони часто представлені особовими й безособовими реченнями, активним чи пасивним зворотом, підрядним означальним реченням та іншими видами:

This time cannot be different from all the rest. This time we should unite our efforts and reach the goal.

Політичні діячі звертаються до народу, а не до конкретної людини. Вони прагнуть показати свою приналежність до цього народу, узагальнюючи адресата та адресанта. Тому, політики часто не виокремлюють себе від інших й використовують займенник *we*:

As we celebrate its remarkable strength, we celebrate its resilience, its grit. We celebrate the ordinary people doing extraordinary things for our nation... (Amy Klobuchar, 2020).

We need to make equity and justice part of what we do every day (Joe Biden, 2021).

Значна кількість атрибутивних конструкцій збагачує текст промови, роблячи його більш динамічним та стилістично привабливим:

a far-reaching plan, inexhaustible source of strength, law-abiding Americans, severe criminal penalties, professional activities motto.

У ході дослідження було виявлено, що широке використання стилістичних прийомів спостерігається особливо чітко у передвиборчих промовах та промовах діючих президентів. Це пояснюється бажанням залучити більшу кількість адресантів у комунікаційний процес:

The road ahead will be long. Our climb will be steep; Incomes soared, wages boomed, and the American Dream was restored.

Крім зазначених вище особливостей аналіз промов сучасних політичних діячів показав наявність великої кількості спонукальних речень та речень із конструкцією "let me":

Let me say that again. Let me close with this...let's step back and see where we are (Joe Biden, 2021).

Get vaccinated – for yourself, for the people you love, for your country (Joe Biden, 2021).

При дослідженні особливостей передачі англомовних лексичних одиниць політичних промов, були виокремлені головні перекладацькі трансформації (рис. 3).

Як видно з Рис. 3, найбільш вживаною є лексична трансформація калькування, яка склала 51 % від загальної кількості. Це пояснюється тим,

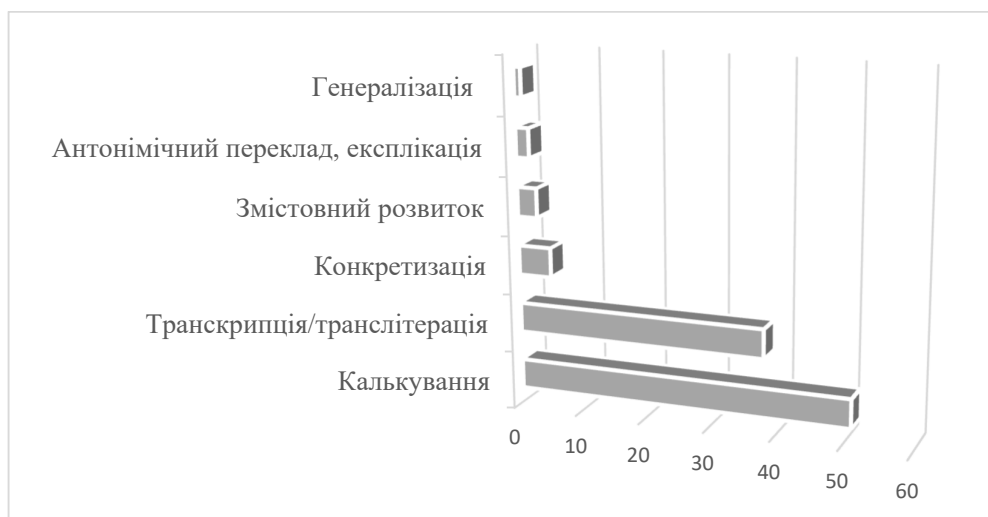

Рис. 3. Головні перекладацькі трансформації при перекладі англомовних лексичних одиниць політичних промов

що вона дозволяє максимально близько передати структуру й характерні риси лексичних одиниць оригіналу. Наприклад:

*Yes, some **fully vaccinated people** will still test positive*

Так, деякі **повністю вакциновані люди** все ще можуть мати позитивний тест.

*I've confided that in our new **Washington Declaration**, a document affirming our commitment to the **democratic principles**...*

Я впевнений, що у нашій новій **Вашингтонській декларації**, у документі, що підтверджує нашу відданість **демократичним принципам**...

Другою за кількістю використання є трансформація транслітерації/транскрибування, що відповідає 38 % від загальної кількості. Це пояснюється тим, що денотати, які позначають лексичні одиниці в обох мовах, співпадають, а також тим, що в українському політичному дискурсі широко використовують запозичення з англійської мови. Наприклад:

*I'm honored to welcome members of the Cuban American community, and **Senator Menendez, Congressman Meeks**.*

Я маю за честь привітати членів Кубино-американської спільноти, а також **сенатора Менендеса та конгресмена Мікса**.

При передачі прізвищ політичних діячів використовується прийом транскрипції та робиться акцент на їх звучанні, а не написанні – Менендес; Мікс. Слова *senator* та *congressmen* перекладаються за допомогою пошуку еквіваленту на мові перекладу – *сенатор та конгресмен*.

Кількість лексичних одиниць, які передаються за допомогою конкретизації, лексико-семантичної

трансформації, дорівнює 5%.. Розглянемо наступний приклад:

*I want to thank the bipartisan group of senators for working together and the committee chairs for **raising their ideas and concerns with me***

Я хочу подякувати двопартійній групі сенаторів за спільну роботу та головам комітетів за те, що вони **висловили мені свої ідеї та занепокоєння**.

Словосполучення *raise their ideas and concerns* перекладається за допомогою контекстуальної конкретизації, яку вимагають стилістичні норми української мови. Так, дієсловом, що поєднується як з іменником «ідея», так й іменником «занепокоєння», є українське дієслово «висловлювати», на яке й було замінене англійське дієслово *raise* – *підіймати, підвищувати*.

Прийому конкретизації також підлягають дієслова *to tell, to speak, to say*, які досить часто використовуються у промовах американських політичних діячів:

*You've heard me **say** it before: We're the United States of America.*

Ви чули, що я вже **заявляв** це раніше: Ми – Сполучені Штати Америки.

*I also want **to speak** to families with **children in school**.*

Я також хочу **звернутися** до родин, у кого **діти ходять до школи**.

У цьому прикладі крім прийому конкретизації також використовується описовий переклад – *children in school* – діти, які ходять до школи. При дослівному перекладі – «*діти в школі*» у адресата виникає хибне розуміння повідомлення,

адже словосполучення викликає асоціації саме з дітьми, що зараз знаходяться в школі.

Малочисельними трансформаціями при перекладі англomовних політичних промов є антонімічний переклад та генералізація, які дорівнюють 2% та 1% відповідно. Це пояснюється структурними особливостями промов, їх спрямованістю на широкий загал, а також тим, що англomовна політична лексика має більш абстрактне значення порівняно з українською. Також, для адекватного перекладу потрібно володіти не тільки словниковим еквівалентом лексичної одиниці, а й фоновими знаннями, бути обізнаними у тому, хто приймає участь у комунікативному процесу, де він відбувається тощо. Наприклад:

*I might point out that I used to always kid him he was from a **soft coal** country; I was from a **hard coal** country.*

*Я міг би сказати, що я завжди кепкував над ним – він був родом із країни, що добуває **антрацити**, а я – із країни, що добуває **кам'яне вугілля**.*

Для правильного перекладу термінів *soft coal* та *hard coal* до уваги приймався контекст та національність промовця, який є американцем. Так, в Америці перший термін означає «антрацити», а другий – «кам'яне вугілля». В країнах Європи, навпаки, *hard coal* використовується на позначення антрацитів. Розглянемо інший приклад:

No President has ever said those words from this podium ... and it's about time.

*Жоден президент не казав цих слів з цієї трибуни ... **настав час**.*

Заперечна частка «но» передається в українській мові означальним займенником «жоден», а стверджувальна дієслівна конструкція, що виражена дієсловом *say* у часі The Present Perfect, – заперечною конструкцією на українській мові «не казав». Це пояснюється тим, що в англійській мові

використання заперечної частини по не потребує інших заперечних конструкцій.

Також при аналізі фактичного матеріалу була виявлена трансформація експлікації. Наприклад:

*It's time to grow the economy from the bottom up and **middle out**.*

*Настав час розвивати економіку знизу догори, **збільшуючи розміри середнього класу**.*

Термін «*middle out*», який дослівно перекладається як: зсередини назовні, у політичному дискурсі має зовсім інше значення: «*збільшувати розміри та робити акцент на середньому класі*». Саме це стало причиною використання експлікації.

Висновки і пропозиції. Проведено аналіз характерних рис англomовних політичних промов сучасних політичних діячів та особливостей їх перекладу українською мовою. Було встановлено, що політичні промови сконцентровані на обговоренні значної кількості різноманітних тем, ставлячи за мету вплинути на адресатів.

Серед головних відмінних рис політичних промов було виділено використання «простої» мови без переважання складними конструкціями, всебічне використання стилістичних прийомів, особливо елементів образності, наявності певної кількості статистичних даних, домінування атрибутивних конструкцій та простих повних речень.

При передачі лексичних особливостей англomовних політичних промов українською мовою головними перекладацькими трансформаціями є калькування, транслітерація/транскрибування та конкретизація. Менш поширеними є антонімічний переклад, експлікація та генералізація.

У подальшому доцільно дослідити, які граматичні та стилістичні трансформації використовуються при перекладі англomовних політичних промов, а також виявити та порівняти індивідуальні особливості кожного окремого політичного діяча.

Список літератури:

1. Жичкина А.Е. Взаимосвязь идентичности и поведения в Интернете пользователей юношеского возраста. Дис. ... канд. псих. н. 19.00.05. М. 2001, 199 с.
2. Романова В. С. Политическая речь в переводческом аспекте. Проблемы современной науки и образования, 2006. № 30(72). С. 74 – 76.
3. Самойлова І. В., Подвойська О. В. Лексичні особливості політичних промов. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Філологічні науки. 2016. Кн. 1. С. 235 – 238.
4. Ухвачев Г. И. Некоторые особенности политической речи. Молодой ученый. 2015. № 10(90). С. 1046–1047.
5. Юдина Т. В. Дискурсивное пространство политической речи. Сборник научных трудов «Актуальные проблемы теории коммуникации». СПб. : Изд-во СПбГПУ, 2004. С. 172–185.
6. Bednarek M. News Discourse. India : Newgen imaging system Pvt Ltd, 2012. 270 p.
7. Latif E. A. Analysing Political Speeches: Rhetoric, Discourse and Metaphor, Metaphor and Symbol, 2016. P. 250–252.

8. Political speech in schools. URL: <https://ncac.org/project/youth-free-expression-program/political-speech-in-schools> (дата звернення: 10.06.2021).

Khatser G. O., Zhavoronkova V. V. PECULIARITIES OF ENGLISH-LANGUAGE POLITICAL SPEECHES AND THEIR TRANSLATION INTO THE UKRAINIAN LANGUAGE

The topicality of the English-language political speeches study, their distinctive features, and translation peculiarities into Ukrainian is due to the significant influence and rich cultural history of American political discourse. In addition, the analysis expediency is indicated by the fact that linguists have not been able to give a generally accepted definition of a “political speech” yet; hence, they have not unified its characteristic features.

The analysis has provided the definition of a “political speech,” taking into account its various categories and distribution according to the recipients, methods of implementation, and types of the event at which it takes place. The main features of any political speeches include the use of “simple” language, vocabulary with positive connotations, the prevalence of simple and complete sentences, wide implementation of stylistic devices in the text of the speech, giving preference to attributive phrases, pronouns “we” and “our;” confirming the words with statistical data, and the use of stimulus and parallel constructions.

The content translation of political speeches from the original language to the language of translation requires special attention. A specialist in the sphere of translation should know well both his or her professional field and the political situation in the world in general and in some particular countries. When translating the lexical material of English-language political speeches, transformations of calque, transliteration/transcription, and concretization dominate. The analysis has found few cases of the use of antonymous translation, generalization, and explication, due to the inner organization of English-language speeches, their communicative load, and reference point for the general public.

Key words: political speech, calque, concretization, transliteration, transcription.